

URZĄD PATENTOWY

GOLC 17/10

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

OPIS PATENTOWY

Nr 20963.

Kl. 42 c, 7/01.

Olgierd Jakubowski
(Warszawa, Polska).

Busola topograficzna.

Zgłoszono 18 marca 1933 r.
Udzielono 21 stycznia 1935 r.

Budowa busoli topograficznej według wynalazku umożliwia nanoszenie zaobserwowanych kierunków działania sił magnetycznych na plan z uwzględnieniem deklinacji magnetycznej.

Budowa busoli znanych dotychczas, jak np. busoli Bezard'a, nie pozwala na dokładne przyłożenie kierunku W—O (wschód—zachód) skali kompasu do tegoż kierunku na planie.

Puszka busoli topograficznej obraca się wewnątrz pierścienia z założonym na nim celownikiem. U spodu puszek, według wynalazku, jest umieszczona tarcza nastawna z wysuwaną linijką, uzgodnioną z kierunkiem W — O skali, co umożliwia przeszu-

nięcia puszek o deklinacje. Sprzęgnięcie igły następuje samoczynnie przy zsunięciu linijki.

Fig. 1 przedstawia busolę w rzucie akronometrycznym, fig. 2 — przekrój pionowy busoli wzdłuż linijki, fig. 3 — przekrój pionowy busoli wpoprzek linijki i fig. 4 — busolę z wysuniętą linijką, widzianą od spodu.

Celownik 1, zaopatrzony w otwory 2 jest złączony z pierścieniem 3 busoli w ten sposób, że obraca się na ośkach 4, zamykając busolę lub tworząc z nią w czasie celowania kąt prosty.

Lusterko 5 obraca się na osi 6 występu pierścienia 3. Puszka 7 busoli, w której jest

umieszczona igła magnetyczna 8 z podnośnikiem, obraca się wewnątrz pierścienia i jest przykryta u góry szkiełkiem lub krążkiem celuloidowym 9, na którym jest oznaczona podziałka stopniowa oraz znaki *N*, *O*, *W*, *S*. Szkiełko 9 zamocowuje się na stałe tak, aby kierunek *W* — *O* odpowiadał oznaczonemu punktowi *O* skali, umieszczonej na denku busoli. Do denka puszką jest przymocowany trzema śrubkami 11 krążek 12, w którego wyłobieniach ślizga się linijka wysuwana 15. Krążek 12 można przekręcić po zwolnieniu śrub 11 o kąt, odpowiadający długości okienek 13 krążka.

Przy użyciu przyrządu celownika 1 jest nastawiany na punkt, który należy nanieść na plan. Jednocześnie, wysuwając linijkę 15, puszkę 7 busoli obraca się tak długo, aż północny koniec igły 8 uzgodni się z kierunkiem *NS* skali, zaznaczonym na szkiełku 9 puszką 7. Do ułatwienia obserwacji skali i igły 8 służy lusterko 5. Po uzyskaniu tego busolę nakłada się na plan w ten sposób, by linijka 15 była uzgodniona z równoleżnikami, dolny zaś brzeg 19 celownika 1 stykał się z punktem, określającym stanowisko obserwatora. Brzeg 19 celownika 1 daje wtedy kierunek do punktu szukanego. Po wsunięciu linijki w krążek 12 i ustawieniu jej w położenie nieczynne występ 16 linijki 15 podnosi trzpień 17 i za jego pomocą sprężynę 18, która przyciska igłę 8 do nakrywki szklanej 9 (fig. 4) i nie dopuszcza w czasie przewozu do uszkodzenia łożyska igły 8 i jej ostrej osi obrotu. Po wysunięciu linijki 15 w dowolną stronę, trzpień 17 opa-

da, zwalniając sprężynę 18 i jednocześnie igłę 8 (fig. 2).

W celu uwzględnienia deklinacji, krążek 12 jest umieszczony współśrodkowo z puszką 7, przyczem względem tejże puszką można go pokręcać po zwolnieniu śrubek 11. Wielkość skrętu, zależną od wielkości deklinacji, mierzy się na skali katowej 10, umieszczonej na dnie puszką 7 i widocznej w okienku 14 (fig. 4); kreska indeksowa znajduje się na ukośnej ścianie okienka 14.

Zastrzeżenia patentowe.

1. Busola topograficzna z celownikiem obrotowym, znamienna tem, że puszka (7), zaopatrzona w skalę katową, jest połączona z krążkiem (12), dającym się nastawiać w stosunku do puszką o kąt deklinacji, przyczem w krążku tym jest osadzona linijka przesuwana (15).

2. Busola według zastrz. 1, znamienna tem, że krążek (12), połączony z puszką (7), jest zaopatrzony w okienko (14), przez które widać skalę (10), znajdującą się na dnie puszką (7) i umożliwiającą obracanie krążka o kąt deklinacji.

3. Busola według zastrz. 1, znamienna tem, że linijka (15) jest zaopatrzona w występ (16) z ukośnymi płaszczyznami, który zapomocą trzpienia (17) i sprężyny (18) przyciska igłę magnetyczną do przykrywki.

Olgierd Jakubowski.

